

Гусаров Костянтин Володимирович,
доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільного процесу,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: k.v.gusarov@nlu.edu.ua
ORCID 0000-0001-8774-259X

doi: 10.21564/2414–990x.147.180385

УДК 347.627 (477)

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРИ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ В ПОРЯДКУ ОКРЕМОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Статтю присвячено дослідженню особливостей застосування норм національного цивільного процесуального та сімейного права при розгляді судами цивільної юрисдикції в порядку окремого провадження заяви подружжя про розірвання шлюбу. Розглянуто проблеми у визначенні змісту заяви, суб'єктного складу, підсудності та особливостей розгляду цієї категорії справ. Аналіз однієї з судових ухвал засвідчив наявність суперечностей у цивільному процесуальному законодавстві.

Ключові слова: окреме провадження; розірвання шлюбу; заявник; заінтересована особа; договір подружжя; особливості розгляду окремих категорій цивільних справ.

Гусаров К. В., доктор юридических наук, професор, заведуючий кафедрою громадянського процесу, професор, Національний юридический університет імені Ярослава Мудрого, Україна, г. Харків.

e-mail : k.v.gusarov@nlu.edu.ua ; ORCID 0000-0001-8774-259X

Проблеми правового регулювання процедури расторження брака в порядке особого производства

Статья посвящена исследованию особенностей применения норм национального гражданского процессуального и семейного права при рассмотрении судами гражданской юрисдикции в порядке особого производства заявления супругов о расторжении брака. Обращается внимание на проблемы в определении содержания заявления, субъектного состава, подсудности и особенностей рассмотрения этой категории дел. Анализ одного из определений суда позволил автору обратить внимание на несогласованности в гражданском процессуальном законодательстве.

Ключевые слова: особое производство; расторжение брака; заявитель; заинтересованное лицо; договор супругов; особенности рассмотрения отдельных категорий гражданских дел.

Вступ. Застосування нових правил здійснення правосуддя у цивільних справах [1] неминуче викликає науковий інтерес до недостатньо висвітлених

у цивільному процесуальному законодавстві процедур розгляду цивільних справ. При цьому потребують особливої уваги справи непозовних проваджень, зокрема, окремого, з урахуванням специфічності визначення у безспірному порядку як фактів, що мають юридичне значення, так і так званого юридичного стану особи або майна. З часу введення в дію нових процесуальних правил розгляду цивільних справ кількість рішень, окремого провадження, що ухвалювались судами першої, апеляційної та касаційної інстанцій складає, за даними Єдиного державного реєстру судових рішень, 204092. Зокрема, з 15.12.2017 р. до 15.12.2018 р. – 118772, а з останньої вказаної дати до часу підготовки даної статті – 85320 рішень. Така доволі велика кількість актів правосуддя лише у справах окремого провадження викликає необхідність приділити увагу тим чи іншим категоріям справ, що розглядаються за правилами зазначеного вище непозовного провадження цивільного судочинства. Перелік справ окремого провадження, що розглядаються за правилами цивільного судочинства, не є вичерпним. Частина 3 ст. 293 ЦПК України визначає, що у порядку окремого провадження можуть також розглядатись інші справи у випадках, встановлених законом.

Далі у статті фрагментарно йтиметься про встановлення в окремому провадженні фактів, що мають юридичне значення. Ця категорія справ у наш час набуває актуальності у зв'язку із необхідністю встановлення таких фактів під час дії незаконних військових формувань у східних областях нашої країни та у зв'язку із негативними наслідками, спричиненими військовою агресією з боку Російської Федерації проти України. Поряд із включенням до змісту ЦПК України ст. 317, котра регламентує особливості провадження у справах про встановлення факту народження або смерті на тимчасово окупованій території України, судова практика містить приклади встановлення також інших фактів, від яких залежить виникнення, зміна або припинення особистих чи майнових прав фізичних осіб, якщо законом не визначено іншого порядку їх встановлення [2; 3; 4].

Таке різноманіття справ окремого провадження та їх невичерпність викликає науковий інтерес до дослідження окремих категорій справ вказаного провадження. Особливу зацікавленість викликають випадки недостатнього правового регулювання процедури розгляду цивільних справ, передбачених у ст. 293 ЦПК України, з позиції дослідника. Окремої уваги потребують справи про розірвання шлюбу за заявою подружжя, яке має дітей, за правилами окремого провадження. Крім указаного нижче, такий інтерес пов'язаний із законодавчо встановленою можливістю розірвання шлюбу у судовому порядку також за правилами позовного провадження цивільного судочинства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує неповне вивчення проблем правового регулювання процедури розірвання шлюбу за заявою подружжя в порядку окремого провадження. Хоча варто зауважити значний внесок у дослідження цієї сфери В. В. Комарова (V. V. Komarov), Г. О. Світличної (H. O. Svitlychna) [5], Г. В. Чурпіти (H. V. Churpita) [6] та інших фахівців

науки цивільного процесуального права. У галузі сімейного права важливим є науково-практичний коментар до Сімейного кодексу держави, підготовлений колективом авторів за редакцією І. В. Жилінкової [7, с. 352–357].

Метою статті є розгляд цивільного процесуального та сімейного законодавства, окремих матеріалів судової практики на предмет доцільності реалізації норм ЦПК України щодо застосування процедури розірвання шлюбу в порядку окремого провадження за заявою подружжя, що має дітей. Шляхом порівняння переваг та недоліків розгляду цивільних справ про розірвання шлюбу за правилами окремого та позовного проваджень цивільного судочинства спробуємо оцінити доцільність та зручність застосування правил вищевказаних проваджень при вирішенні питань про розірвання шлюбу у судовому порядку. Слід відмітити, що фахівці з сімейного права визнають невиправданим лише позовний порядок розгляду справ про розірвання шлюбу при фактичній відсутності спору між подружжям [7, с. 353].

Виклад основного матеріалу. Окремим провадженням у цивільному процесі, за правилами ст. 293 ЦПК України, визнається вид непозовного провадження цивільного судочинства, за процедурою якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності чи відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав, свобод та інтересів особи чи створення умов здійснення нею особистих майнових чи немайнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорюваних прав. У вказаній нормі визначено і категорії справ, віднесених законодавцем до справ окремого провадження.

Частина 3 ст. 293 ЦПК України передбачає можливість розгляду в порядку окремого провадження справ про розірвання шлюбу за заявою подружжя, яке має дітей. Будь-яких особливостей щодо цієї категорії справ закон не регламентує, на відміну від більшості інших справ, котрі розглядаються в порядку окремого провадження. Мова іде про те, що розділ IV ЦПК України містить правову регламентацію у відповідних главах як сукупності правових норм стосовно особливостей розгляду судом справ про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, визнання її недієздатною, поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, справ про усиновлення, про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою тощо.

Звертає на себе увагу начеб своєрідне дублювання законодавчих приписів щодо можливості розгляду в порядку окремого провадження деяких категорій цивільних справ. Так, ч. 2 ст. 293 ЦПК України передбачає можливість розгляду в порядку окремого провадження справ про усиновлення, про встановлення фактів, що мають юридичне значення та (ч. 3 вказаної статті) справ про розірвання шлюбу за заявою подружжя, яке має дітей. Разом з цим п. 4 ст. 315 ЦПК України, котра визначає коло справ про встановлення такого факту, містить законодавчо визначену можливість встановлення факту реєстрації шлюбу, його розірвання та усиновлення.

Уявляється, що така схожість не повинна вводити в оману виходячи з наступного. Відповідно до мети даної роботи розгляд в порядку окремого про-

вадження справ про розірвання шлюбу за заявою подружжя, що має дітей, не слід ототожнювати із розглядом факту такого розірвання шлюбних правовідносин за правилами ст. 315 ЦПК України. У першому випадку мова іде про розірвання існуючих шлюбних правовідносин за специфічною процедурою та при дотриманні специфічних умов. У другому ж – про встановлення факту такого розірвання в минулому, оскільки від цього залежить виникнення, розвиток чи припинення певних матеріально-правових правовідносин. Крім цього, в останньому разі цивільне процесуальне законодавство регламентує ті питання, яких бракує у першому випадку. Мова іде про процесуально-правове регулювання правил підсудності справи про встановлення факту розірвання шлюбу, що має юридичне значення. Разом з тим при процесуально-правовому регулюванні встановлення факту розірвання шлюбу, зокрема статті 315–319 ЦПК України, законодавець не обійшов увагою необхідність нормативного закріплення змісту заяви про встановлення такого факту, особливості змісту рішення суду про встановлення факту, що має юридичне значення. В акті правосуддя повинні зазначатися відомості про встановлений судом факт та мету такого встановлення поряд із доказами, на підставі яких цей факт установлено. За умови необхідності реєстрації такого рішення в органах державної реєстрації актів цивільного стану зазначений документ не замінює документів, котрі видаються цими органами, а виступає правовою підставою для одержання зазначених документів.

Цивільне процесуальне законодавство лише закріплює можливість розгляду в порядку окремого провадження справ про розірвання шлюбу за заявою подружжя, яке має дітей. Подача такої заяви має відбуватись за спільним бажанням та волею чоловіка та дружини. У зв'язку з цим в одному з судових рішень слушно вказується, що примушування до припинення шлюбних відносин або, навпаки, примушування до їх збереження, є порушенням права чоловіка та дружини на свободу та особисту недоторканність. Крім цього, це може мати для порушника встановлені законом негативні наслідки [8].

На жаль, ЦПК України не містить спеціальних норм щодо змісту такої заяви, підсудності справ, суб'єктного складу та особливостей судового розгляду і змісту судового рішення, як це має місце при правовому регулюванні процедур розгляду інших справ окремого провадження, про які мова йшла вище, на що цілком справедливо вказується в процесуальній науковій літературі [5, с. 35–36].

Матеріально-правова основа цієї категорії справ передбачена у ст. 109 СК України, яка закріплює можливість розірвання шлюбу між подружжям за наявності договору про визначене місце проживання дітей, про юридично закріплену участь у забезпеченні умов життя дітей з боку того з батьків, хто проживатиме окремо. У договорі також мають бути визначені умови здійснення ним права на особисте виховання дітей.

Дослідження змісту ст. 109 СК України дає підстави зробити висновок про необхідність подачі до суду у цій категорії справ двох договорів. Перший (ч. 1 ст. 109 СК України) повинен мати просту письмову форму із визначенням

вищезазначених обставин. Другий (ч. 2 ст. 109 СК України) має стосуватись розміру аліментів на дитину і посвідчується нотаріально. Вважаю, що законодавче закріплення необхідності договірного закріплення правовідносин подружжя пояснюється кроком уникнення спору про право при розгляді цієї справи в порядку окремого провадження. Дослідження окремих судових рішень свідчить про те, що судами не у всіх випадках дотримується законодавча вимога про обов'язковість нотаріальної форми такого договору [9]. Однак судовій практиці відомі і випадки укладання замість двох договорів одного, проте в нотаріальній формі. У ньому закріплювались умови щодо здійснення батьківських прав, визначення місця проживання дітей та про надання коштів на утримання дітей (аліментів) [8].

Заява до суду подається подружжям. Як сімейне, так і цивільне процесуальне законодавство не визначає процесуально-правового становища подружжя як суб'єкта звернення до суду. Частина 4 ст. 294 ЦПК України закріплює правило про те, що справи окремого провадження розглядаються судом за участю заявника і заінтересованих осіб. І якщо коло заявників можна визначити як суб'єктів звернення до суду, то коло заінтересованих осіб визначити часто буває доволі складно, оскільки законодавство не містить ознак заінтересованих осіб. Указана норма не містить такого єдиного суб'єкта справ окремого провадження, як подружжя. Виходячи з цього незрозуміло, чи розповсюджуються на подружжя ознаки заявника та заінтересованої особи. Так, у одній із цивільних справ суд постановив ухвалу про залишення заяви без руху зокрема і з огляду на те, що із заявою окремого провадження у справі даної категорії до суду звернулася лише дружина, тоді як чоловік зазначений як заінтересована особа, що не відповідає, на думку суду, ст. 109 ЦПК України, відповідно до якої із спільною заявою про розірвання шлюбу звертається подружжя [10]. З такими висновками суду навряд чи можна погодитись з урахуванням обов'язковості участі у розгляді справ окремого провадження заявника і заінтересованих осіб (ч. 4 ст. 294 ЦПК України). Не можна погодитись і з твердженням, що в даному випадку має місце обов'язкова процесуальна співучасть [6, с. 248], оскільки співучасть притаманна суб'єктному складу у справах позовного провадження. На це проблемне, на нашу думку, питання не дає відповіді і постанова Пленуму Верховного суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» від 21.12.2007 р. № 11, котра є затребувана судовою практикою [10].

З урахуванням цих обставин вважаю за доцільне вважати кожного з подружжя заявником (в даному випадку наявні два заявника), а заінтересованою особою слід визначати відповідний відділ державної реєстрації актів цивільного стану, котрий здійснюватиме державну реєстрацію розірвання шлюбу на підставі рішення суду. Оскільки вирішення питання про прийняття заяви, на яке посилався автор у попередньому абзаці, розглядалось в Московському районному суді м. Харкова, то заінтересованою особою слід визначати

Московський районний у місті Харкові відділ державної реєстрації актів цивільного стану Головного територіального управління юстиції у Харківській області.

Відсутність норми про підсудність справ даної категорії також викликає нерозуміння. Неможливість застосування аналогії процесуального закону, на дискусійність якого звертає увагу Д. Д. Луспенік (D. D. Luspenyk) [11, с. 62–75], не дає підстав погодитись із твердженням Г. В. Чурпіти (H. V. Churpita) про те, що заява про розірвання шлюбу у випадку, що розглядається, подається до суду за правилами загальної, територіальної, альтернативної територіальної підсудності або підсудності справ за ухвалою вищого суду [6, с. 247]. Із вказаною авторкою погодитись не можна з причини процесуально-правової регламентації підсудності у справах позовного провадження. У розділі ЦПК України, котрий регламентує розгляд справ окремого провадження, питання підсудності регламентуються для кожної категорії справ окремо (статті 295, 301, 305, 310, 316, 320, 329, 334, 339, 343, 347, 350-1 ЦПК України) при правовій регламентації особливостей розгляду тієї чи іншої категорії справ окремого провадження. Однак точка зору Г. В. Чурпіти не є єдиною в юридичній літературі. М. В. Вербіцька (M. V. Verbitska), приміром, вважає, що така заява подається особою до суду за місцем реєстрації її місця проживання [12, с. 79].

Уважаємо, що процесуально-правове регулювання розгляду справи про розірвання шлюбу за заявою подружжя, яке має дітей, котра розглядається в порядку окремого провадження, не містить норм, які б регламентували особливості її розгляду. Як наслідок, відсутні і правила визначення підсудності щодо цієї категорії цивільних справ. У справі, що наводилась вище, подружжя мешкає в одному районі м. Харкова, хоча і за різними адресами. У такому разі проблем з визначенням підсудності не виникає. Проте у випадку реєстрації місця проживання чоловіка та дружини в різних адміністративно-територіальних одиницях держави належне визначення підсудності такої справи могло б бути вкрай ускладненим.

Упродовж одного місяця від дня подання заяви про розірвання шлюбу чоловік і дружина мають право відкликати вказаний процесуальний документ. За відсутності цього та після спливу місячного терміну суд має ухвалити рішення про розірвання шлюбу. Норми СК та ЦПК України, вважаю, не визначають граничного терміну ухвалення судового рішення, а закріплюють початок цього строку. Визначаючи повноваження суду ухвалити рішення після спливу одного місяця від дня подання заяви, законодавець не закріпив граничного терміну, впродовж якого вказане повноваження повинно бути реалізовано. Задоволення вимог подружжя відбувається за умови відповідності вимог справжньої волі дружини і чоловіка та відсутності порушень їх особистих та майнових прав після розірвання шлюбу, а також прав їхніх дітей.

Процедура розгляду заяви про розірвання шлюбу за правилами окремого провадження не передбачає, як уявляється, необхідності виклику подружжя та інших можливих учасників справи у судове засідання. Стаття 109 СК України

закріплює лише необхідність дотримання місячного терміну від дня подання заяви для вирішення питання про постановлення судового рішення. Однак за відомостями, отриманими із змісту одного з актів правосуддя, засідання суду у цій категорії справ призначаються. Проте вимоги, викладені в заяві, можуть розглядатись органом правосуддя і за відсутності заявника і заінтересованої особи за умови своєчасного та належного їх повідомлення про час та місце слухання справи. За матеріалами Єдиного державного реєстру судових рішень, подружжя вправі надати суду клопотання про слухання справи за їх відсутності при підтриманні заяви та проханням задовольнити вимоги [13].

Бракує у нормах ЦПК України і процесуально-правового закріплення процесуальної дії, котра повинна вчинятись судом при можливому відкритті чоловіком (дружиною) заяви про розірвання шлюбу. На мою думку, аналіз норм цивільного процесуального законодавства не дає можливості при відкритті вказаного процесуального документа ані ухвалювати рішення, ані постановляти ухвалу про залишення заяви без руху, про повернення заяви, залишення її без розгляду або закриття провадження по справі. На це звертає увагу і М. О. Резникова (М. О. Reznukova) [14, с. 115].

Висновки. З огляду на вищевказані обставини, процедура розірвання шлюбу в судовому порядку за правилами окремого провадження цивільного судочинства видається вкрай громіздкою та важкою. До аналогічного висновку приходять М. В. Вербіцька, але з інших підстав [12, с. 80], а також М. О. Резникова [14, с. 115]. Труднощі з нормативним регулюванням належної процедури розгляду заяви, визначення суб'єктного складу справи, обов'язкова підготовка принаймні двох договорів до моменту звернення до суду, очікування щонайменше одного місяця до дня ухвалення рішення (без врахування строку набрання актом правосуддя законної сили) навряд чи дозволяє говорити про більш зручний та легкий шлях розірвання шлюбу за правилами окремого провадження у порівнянні з позовним. На підставі викладеного, можна стверджувати, що розгляд питання про розірвання шлюбу уявляється більш доцільним та прозорим саме в тому разі, коли вирішується за правилами позовного, а не окремого провадження.

Список літератури

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.
2. Рішення Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 25.04.2019 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82709016>.
3. Рішення Амур-Ніжньодніпровського районного суду м. Дніпропетровська від 16.10.2018 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77438145> (дата звернення: 12.05.2019).
4. Рішення Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області від 27.03.2019 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80722807> (дата звернення: 12.05.2019).
5. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с.

6. Чурпіта Г. В. Концептуальні засади захисту сімейних прав та інтересів у порядку непозовного цивільного судочинства : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. 479 с.

7. Сімейний кодекс України : науково-практичний коментар / за ред. І. В. Жилінкової. Харків : Ксилон, 2008. 855 с.

8. Рішення Жовтневого районного суду м. Харкова від 22.04.2019 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81322553> (дата звернення: 12.05.2019).

9. Рішення Московського районного суду м. Харкова від 18.03.2019 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80514866> (дата звернення: 12.05.2019).

10. Ухвала Московського районного суду м. Харкова від 13.08.2019 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83611933> (дата звернення: 12.05.2019).

11. Комаров В. В., Гусаров К. В., Сакара Н. Ю. та ін. Цивільне судочинство України: основні засади та інститути : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2016. 848 с.

12. Вербіцька М. В. Процесуальні особливості розірвання шлюбу в порядку окремого провадження. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 6. С. 77–80.

13. Рішення Дзержинського районного суду м. Харкова від 25.10.2018 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77453112> (дата звернення: 12.05.2019).

14. Резникова М. О. Розірвання шлюбу у порядку окремого провадження: проблемні питання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 6. С. 111–116.

Referenses

1. Pro vnesennia zmin do Hospodarskoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Tsyvilnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv: Zakon Ukrainy vid 03.10.2017 r. № 2147-VIII. (2017). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 48, art. 436 [in Ukrainian].

2. Rishennia Industrialnoho raionnoho sudu m. Dnipropetrovska vid 25.04.2019 r. (2019). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82709016> [in Ukrainian].

3. Rishennia Amur-Nizhnodniprovskoho raionnoho sudu m. Dnipropetrovska vid 16.10.2018 r. (2018). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77438145> [in Ukrainian].

4. Rishennia Voznesenskoho miskraionnoho sudu Mykolaivskoi oblasti vid 27.03.2019 r. (2019). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80722807> [in Ukrainian].

5. Komarov, V.V., Svitlychna, H.O., Udaltsova, I.V. (2011). Okreme provadzhennia. V.V. Komarov (Ed.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

6. Churpita, H.V. (2016). Kontseptualni zasady zakhystu simeinykh prav ta interesiv u poriadku nepozovnoho tsyvilnoho sudochynstva. *Doctor's thesis*. Kyiv : Nats. akad. vnutr. sprav [in Ukrainian].

7. Simeinyi kodeks Ukrainy: nauково-praktychnyi komentar. (2008). I.V. Zhylinkova (Ed.). Kharkiv: Ksyton [in Ukrainian].

8. Rishennia Zhovtnevoho raionnoho sudu m. Kharkova vid 22.04.2019 r. (2019). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/81322553> [in Ukrainian].

9. Rishennia Moskovskoho raionnoho sudu m. Kharkova vid 18.03.2019 r. (2019). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80514866> [in Ukrainian].

10. Ukhvala Moskovskoho raionnoho sudu m. Kharkova vid 13.08.2019 r. (2019). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/83611933> [in Ukrainian].

11. Komarov, V.V., Husarov, K.V., Sakara, N.Yu. et al. (2016). Tsyvilne sudochynstvo Ukrainy: osnovni zasady ta instytuty. V.V. Komarov (Ed.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

12. Verbitska, M.V. (2015). Protseptualni osoblyvosti rozirvannia shliubu v poriadku okremoho provadzhennia. *Porivnialno-analitychne pravo*, 6, 77–80 [in Ukrainian].

13. Rishennia Dzerzhynskoho raionnoho sudu m. Kharkova vid 25.10.2018 r. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77453112> [in Ukrainian].

14. Reznikova, M.O. (2018). Rozirvannia shliubu u poriadku okremoho provadzhennia: problemni pytannia. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 6, 111–116 [in Ukrainian].

Gusarov K. V., Doctor of Law, Professor, Head of Civil Procedure Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail : k.v.gusarov@nlu.edu.ua ; ORCID 0000-0001-8774-259X

Problems of legal regulation of divorce proceedings in the special proceedings

The article is devoted to the study of the peculiarities of applying the norms of national civil procedural and family law when courts of civil jurisdiction consider the application on divorce from the spouses in special proceedings. Attention is drawn to the problems in determining the content of the application, the subject composition, jurisdiction and the particularities of considering this category of cases. The analysis of one of the court rulings allowed the author to draw attention to inconsistencies in the civil procedural law.

The work stresses on the consolidation of the possibility of considering such a case in the special proceedings by the court, but the absence of norms on the peculiarities of considering this category of cases gives rise to an ambiguity in the interpretation of certain norms of the civil procedural legislation. The analysis of literary sources also indicates a lack of studies of these issues.

When considering the peculiarities of the subject composition, the author draws attention to the absence in the content of the civil procedural legislation of such an entity as the “spouses” with a legislatively fixed provision in the Civil Procedural Code of Ukraine of the need to participate in special proceedings of an applicant as a person applying to the court and, on the other hand, interested parties. The impossibility of applying the rules of jurisdiction in this case is proved by analogy with the rules of jurisdiction in cases of legal action. When considering the issues related to the peculiarities of the consideration of these categories of cases by courts, attention is drawn to the uncertainty of the civil procedural legislation on the timing of a decision by a court in such cases, on the procedural and legal consequences of withdrawal of a divorce application by spouses and on the procedural fixation of the consequences of this event by the court.

Taking an account of the given factors, it is concluded that it is more expedient and transparent to consider the issue of divorce process according to the rules of ordinary legal proceedings, and not a special one.

Keywords: special proceedings; divorce; applicant; interested party; contract of spouses; features of consideration of certain categories of civil cases.

Рекомендоване цитування: Гусаров К. В. Проблеми правового регулювання процедури розірвання шлюбу в порядку окремого провадження. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 147. С. 66–74. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.147.180385>.

Suggested Citation: Gusarov, K.V. (2019). Problemy pravovoho rehulivannia protsedury rozirvannia shliubu v poriadku okremoho provadzhennia [Problems of legal regulation of divorce proceedings in the special proceedings]. *Problemy zakonnosti – Problems of Legality*, issue 147, 66–74. doi: <https://doi.org/10.21564/2414-990x.147.180385> [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 09.10.2019 р.